

ANTALYA KIZ/OĞLAN KULELERİ

ANTALYA GIRL AND BOY TOWERS

Mustafa ORAL*

Özet

Türklerin eşlerine ve kızlarına değer verdikleri, onları tehlikelerden korumak amacıyla muhkem yerlere, özellikle kalelere hapsedtikleri söylenir. Sadece Anadolu'da değil, Türklerin oturdukları bütün sahalarda görülen Kız Kalesi/Kulesi gibi adlandırmalar bu duruma işarettir. Bu makalenin konusu Gelidonya fenerinden Anamur burnuna kadar Antalya/Pamfilya körfezi kıyısındaki Kız/Oğlan Kaleleri odaklıdır. Adrasan'ın Kız/Oğlan kaleleri, Antalya'nın (Adalya) Hıdırlık Kulesi ile İskele ağzındaki iki kule, Alanya'daki Kız/Kızıl Kule ve bugünkü Gazipaşa kazasının tarihî Selinti Kalesi ile bölgede kızlara ilişkin efsane ve rivayetleri çalışmanın odağıdır. Bu çalışmada yerli ve yabancı gezginlerin seyahat hatıraları ile tarihî eserlerden yararlanarak bu olguyu bir kültürel varlık halinde yerel ölçekte incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adrasan, Alanya, Antalya/Adalya, Gazipaşa/Selinti, Kale, Kız/Oğlan Kuleleri

Abstract

It is said Turks appreciate their wives and girls and they put them in firm places, especially in castles, to protect from dangers. Naming like Maiden's Towers or Castles not only in Anatolia but all places Turks lived indicates the situation. This essay focuses on Antalya Girl and Boy Towers in Antalya/Pamfilya gulf lies from Gelidonya lighthouse to Anamur ness. The focuses of the study are Kız/oğlan kaleleri in Adrasan; Hıdırlık Tower and two towers on port side in Antalya; Maiden's/Red Tower in Alanya and Selinti Castle in Gazipaşa; and legends an rumor about girls in the region. This study was examined as a cultural asset taking advantage of native and foreign travelers' memories and historical artifacts.

Key words: Adrasan, Alanya, Antalya/Adalya, Gazipaşa/Selinti, Castle, Antalya Girl and Boy Towers

Türklerin eşlerine ve kızlarına değer verdikleri, onları tehlikelerden korumak amacıyla muhkem yerlere, özellikle kalelere hapsedtikleri söylenir. Sadece Anadolu'da değil, Türklerin oturdukları bütün sahalarda görülen Kız Kalesi/Kulesi gibi adlandırmalar bu duruma işarettir. Bu makalenin konusu Gelidonya fenerinden Anamur burnuna kadar Antalya/Pamfilya körfezi kıyısındaki Kız/Oğlan Kaleleri odaklıdır. Adrasan'ın Kız/Oğlan kaleleri, Antalya'nın (Adalya) Hıdırlık Kulesi ile İskele ağzındaki iki kule, Alanya'daki Kız/Kızıl Kule ve bugünkü Gazipaşa kazasının tarihî Selinti Kalesi ile bölgede kızlara ilişkin efsane ve rivayetleri tanıtılacaktır. Bu çalışmada yerli ve yabancı gezginlerin seyahat hatıraları ile coğrafya eserlerinden yararlanarak bu tarihî gerçeği bir kültürel varlık halinde yeniden gündeme getirilmiştir.

Ege Denizi'nin iki yakasında ve Akdeniz bölgesinde çok sayıda tarihî kaleler vardır. Greko-Türk coğrafyasındaki harap ve yıkık haldeki bu kadim kalelere (*ruined castles*) şu ortak adlar verilir: *Kız Kalesi*, *Çifut Kalesi*, *Doğan Hisar*, *Keçi Kalesi*. H. F. Hasluch, bu anlamda kullanıldığını belirtiyor¹. Bu çeşit kaleler içinde en meşhuru İstanbul boğazının âdetâ simgesi haline gelen *Kız Kulesi* ile Anadolu Akdenizi'nin

* Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü 07058 Kampus/ANTALYA

¹ F. W. Hasluch, *Christianity and Islam under the Sultans*, Vol.II, İstanbul 2000, s.579.

simgesi sayılan Mersin'in tarihî Gorikos/Korikos kelesinde bulunan *Kız Kalesi'*dir². Gelidonya fenerinden Anamur burnuna kadar uzanan Antalya sahil şeridinde de aynı adla anılan, ancak henüz bu adları literatüre girmemiş tarihî kaleler bulunur.

İstanbul boğazının ortasında bulunan Kız Kulesi (Leandre/Damalis/ Arkia) ise Atinalı kumandan Alkibiades tarafından M.Ö. 410 yılında Kızikos galibiyeti üzerine yapılmıştı. Yüzyıllar boyunca gümrük kontrol noktası olarak kullanılmış, Osmanlı Türklerinin fethinden sonraki dönemde genelde fener olarak kullanılmıştır³. Bir ara *Öküz Kulesi* denilen bu kule, gümrük kontrol noktası olarak kullanılmış, iki yanına birer zincir çekilerek güvenlik amacıyla kullanılan kuleye⁴ ilişkin efsane⁵ meşhurdur.

Bir de *Oğlan Kulesi/Kalesi* olgusu vardır: Beylerin kız ve oğlanları genelde farklı yerlerde hayatlarını devam ettirirlerdi. Kızlar su kenarlarında (yalıboyu), oğlanlar da suyun kaynağında (kaynar), yani daha yüksek yerlerde yaşarlardı. Kızın bulunduğu yer ile oğlanın bulunduğu yer farklı olunca, kulede, kalede, hatta şehirde ikili bir hayat biçimi ortaya çıkıyor, bu durum da ikili bir oluşuma neden oluyordu. Buna örnek olarak Gülek boğazı civarındaki Kız Kalesi'nin hemen karşısında bulunan Oğlan Kalesi dikkat çekicidir. İzmir-Buca'daki Kız Kulesi'nin güneyinde, 1 km. kadar karşısındaki sırtta da Oğlan Kulesi vardır. Bu iki kule de yaşayan kız ile oğlan arasında gönül ilişkisi yaşandığına ilişkin anlatılan rivayetler halen canlıdır⁶.

I. Adrasan Kız/Oğlan Kaleleri

Eskiden insanlar *intra muros* (duvarlar içinde) sınırlar içinde yaşarlardı. Akdeniz kentleri içinde de durum aynıdır. Burada ise kıyı boyunca sıkça görülen ufak tefek kaleler önemli yerleşim yerleri olmuştur. Bu yerlere Türklerin yoğun olarak yerleşmeleri, Selçuklu Türkleri zamanında olmuştur. Alanya'nın fethinden sonra, 1225'te bütün sahil kesimine sefere çıkan Antalya Subaşı Mubarizzeddin Ertokuş Magfa, Aydos, Andusanç, Silifke ve Anamur başta olmak üzere 40 kadar kaleyi fethetti. Bundan sonra Ertokuş, Kıbrıs adasının fethini de düşünmeye başladı, ancak bu düşünce Alaaddin Keykubad nazarında kabul görmedi⁷. Bu kaleler arasında Gelidonya'dan Anamur'da kadar uzanan kalelerin de olması muhtemeldir.

Adrasan deresinin munsap olduğu tepenin kuzeyinde karaya girmiş bir deniz kısmıdır. Limana girişte solda Adrasan (Feniküs) dağları ve Ceneviz limanı bulunur⁸.

² Kalenin efsanesi için bkz: Saim Sakaoğlu, *101 Anadolu Efsanesi*, Damla, İstanbul 1976, s.151–52.

³ Midhat Sertoğlu, "Kızkulesi", *Osmanlı Tarih Lûgatı*, Enderun, İstanbul 1986, s.187.

⁴ Eremya Çelebi Kömürçüyan, *XVII. Asırda İstanbul Tarihi*, Eren, İstanbul 1988, s.282–284.

⁵ Kalenin efsanesi için bkz: Mehmet Önder, *Anadolu Efsaneleri*, TKAE, Ankara 1966, s.109–110.

⁶ Tuncer Baykara, *Kız Kulesi*, TTK, Ankara 2004, s.105–107.

⁷ İbn Bibi, *El evamirü'l-Ala'ıye Fi'l-umuri'l-Ala'ıye*, C.II, (Çev. M. Öztürk), Ankara 1996, s.354.

⁸ Ahmet Rasim, *Akdeniz Kılavuzu*, 2. Baskı, Deniz Basımevi, İstanbul 1945, s.75-76.

a. Kız Kalesi: *Porto Ceneviz* (Ceneviz limanı) de denilen Adrasan limanının kuzeyinde Musa dağı'nın güney uçları olarak önce Kızlar Kalesi tepesi, bunun üzerinde *Kızlar Sivrisi* yükselir. Limana hâkimdir. Kalenin etrafındaki yerleşim izleri, ilk ve orta çağlarda iskân edildiğini, küçük bir yerleşim yeri, akropol olduğunu gösteriyor. Kalenin batı ve güney duvarları ayakta, sarp bir kayalığın üzerine inşa edilen cepheleri yıkıktır. İç mimarisi ile ikinci kata çıkan merdiven ve mazgal dişleri kısmen ayakta. Kuzeydoğu köşesinde içi sıvanmış tonozlu sarnıç vardır. Kalenin bu cephesindeki giriş kapısında devşirme olarak kullanılan çıkıntılı bloklar bulunur⁹.

Limana hâkim bir konumda bulunan bu muhkem ve sarp kaleye çıkılması çok zordur. Halkın kısaca *Sivri* ya da *Kızlar Sivrisi* dediği kalenin eteğinde kurulduğu sivri tepenin üzerinde ancak bir kişinin sığabileceği genişlikte ve bir metre boyunda bir gözetleme kulübesinin bulunduğunu Adrasan köyünden Aziz Altıntaş söylüyor.

Pîrî Reis, Adrasan ve çevresini şöyle anlatıyor¹⁰: Denizden gelirken Ceneviz limanının nişanı büyük dağlar üzerinde ve deniz kenarında iki sivri kuledir; biri yıldız (kuzey) tarafında, öteki ise kible (güney) yönünde bulunuyor. Kitabın haritasına bakınca yıldız tarafındaki kalenin Olimpos kentinin ağzındaki Venedik Kalesi, kible tarafındaki kalenin ise Adrasan'daki Kızlar Kalesi olduğu anlaşılıyor.

Adrasanlı Aziz Altıntaş, kalede bir kız parmağı bulunmuş olduğunu, bu parmağın sarıp sarmalanarak öylece korunduğunu, bu nedenle *Kız Kalesi* dendiğini anlatıyor. Tepenin yanından *Sarâvak* mevkiinden Kız Kalesi tepesinin altından kıvrılarak Adrasan limanına dökülen ve halkın Kanlıdere dediği suyun Kızlar Kalesi anlatısı ile ilgisi olabilir. Tepenin karşısında Markiz dağı'nın doğu eteğinde bir kaya burnu üzerine inşa edilmiş olan, halkın kısaca *Kale* ya da *Çakmak Kalesi* dediği Bizans Kalesi vardır. İşte Pîrî Reis'in sözünü ettiği yıldız yönündeki ikinci kule, bu kaledir. Bu konuyu yalnızca halkın Kız Kalesi dediği yerin efsanesi ile bağlamak istiyoruz.

Bu kaleye *Kızlar Kalesi* denmesinin nedenini şu efsanevî anlatıya bağlıyoruz¹¹: Bir gün erkeklerin Cuma namazına gittiği sırada Adrasan limanı açıklarında bir düşman gemisi sahile doğru yönelir, bu arada kalede yalnızca kızlar ve çocuklar bulunur, erkeklerden yardım gelmeyeceğini anlayan kızlardan birisi kaledeki topu düşman gemisine yönelterek ateşler, top gemiye isabet eder ve gemi batar. Böylece kale ahali düşman tehdidinden kurtulur, gemiyi batıran kız da kahraman sayılır. Bundan böyle düşman gemisine topun atıldığı bu tarihî kaleye, *Kızlar Kalesi* derler.

b. Çakmak/Oğlan Kalesi: İğdir Hisarı/Adrasan Kalesi de denilen bu kale, İğdir nahiyesinin yönetim yeridir. *Çakmak Kalesi* ya da *Kale* olarak da bilinir. Evliya Çelebi, 1671 yılında gezip gördüğü kalenin sarp bir yalçın kaya üzerine beşgen şekilli ve yan yana iki sağlam ve küçük bir kale olduğunu, dış katının (taşra) bazı

⁹ M. Adak-C. Güzelyürek, *Çıralı Adrasan Gezi Rehberi-Olympos*, Güneşiği, İstanbul 2003, s.119.

¹⁰ Pîrî Reis, *Kitab-ı Bahriyye*, (Yay. Haz.: Yavuz Senemoğlu), C.II, , Tercüman, İstanbul 1973,s.284-285.

¹¹ Adrasan köyünden Ayşe Kaplan'ın (1948 Adrasan doğumlu) 11 Eylül 2010 cumartesi günü anlatımı.

yerlerinin mühendis elinden çıkmış gibi görüldüğünü, kırk neferatı bulunduğunu belirtiyor, *Teke eyâletinde böyle bir sarp kal'a-i bâlâ yoktur* diyordu¹². Kalenin dizdârı Sefer Ağa'dır. Bu bilgiden kalenin Osmanlı döneminde kullanımına devam edildiği anlaşılıyor. Kız Kalesi'nin karşısında böyle bir ikinci kalenin olması, *Kız(lar) Kulesi-Oğlan Kalesi* simetrisini doğruluyor. Bu nedenle, buraya *Oğlan Kalesi*¹³. demek mümkündür

II. Adalya Kız/Oğlan Kuleleri

a. Kız Kulesi: Adalya halkı şimdi bu adlandırmayı bilmemekle beraber şehrin doğusunda şimdiki *Hıdırlık Kulesi* de *Kız Kulesi* olarak bilinir. Bu yapı, Hadrianus takıyla birlikte kentin Roma döneminden günümüze kalan iki yapısından biridir. Formu ve anıtsallığı ile Erken Roma döneminin geleneksel *mausoleum* tarzını en güzel biçimde yansıtan bir anıt mezarıdır. Erken Bizans döneminde kentin savunma sistemine dâhil edilerek bazı eklentiler ve tadilat ile mekânsal değişime uğramıştır¹⁴. Hıdırlık Kulesi'nin kare şeklindeki alt kısmı Bizans döneminde Aya Yorgi Kilisesi olarak kullanıldığından Antalyalı Hıristiyanlar bu kuleye *Aya Yorgi Kulesi* derlerdi¹⁵.

Evliya Çelebi, buradan *Kız Kulesi* diye bahseder. Adalya surlarının güneybatı köşesinde, denizin kenarındaki bu kulenin alt kısmı kare, üstü silindirik biçimindedir. Kulenin yanında eskiden Hıristiyan Rumların 23 Nisan'da Aya Yorgi, şimdi Türk ve Roman Müslümanların 6 Mayıs'ta Hıdrellez Bayramı kutlamaları burada yapılırdı.

b. Oğlan Kulesi: Attaleia kenti kurulmadan önce küçük bir balıkçı köyünün bulunduğu yerin önündeki şimdiki iskele ağzında, deniz içinde iki kule daha vardır. Pîrî Reis, kulelerin yerini ve işlevini "*Kale önünde bir liman vardır. Buraya giren gemiler baştan ve kıçtan kuvvetlice bağlanıp yatarlar. Liman ağzının iki tarafında birer bergas (kule, kale) vardır. İkisinin arasına zincir gerilmiştir ve yabancı gemi giremez*"¹⁶ diye betimliyor.

Doğu Akdeniz bölgesinde bölgenin hâkimlerinden büyük ayrıcalıklar alınarak özellikle kıyılarda bulunan şehirlerde ayrı bir mahalle halinde kurulan İtalyan ticaret kolonileri, geniş hareket serbestlikleri 13. yüzyılda Bizans tarafından sınırlandırılıncaya kadar ticaret faaliyetlerini mahalle-koloniler yoluyla yürüttüler. Bu mahalle kolonilerin etraflarının bir surla çevrili ve limanın yanında olduğunu, limanın da önünün bir zincirle kapatılarak güvenlik duvarı oluşturulduğunu, bunların Antalya'da da bulunduğunu gezginlerin seyahat hatıralarında görülmektedir.

¹² *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C.IX, (Edt. Sabri Koz), YKY, İstanbul 2002, s.141.

¹³ Celal Güzelyürek'ten şifâhen aktaran M. Güçlü, "Selçuklulardan Cumhuriyete Kumluca (Antalya) Bölgesi", *Türkiyat Araştırmaları*, Sayı.22 (Güz 2007), s.232. Asıl kaynak Adrasanlı Nadir Akkulak'tır.

¹⁴ Şebnem Alp, *Hıdırlık Kulesi: Antalya'da Bir Anıt Mezar. Arkeolojisi, Röleve-Restitüsyon Projeleri*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2005, s.2.

¹⁵ Yorgo P. Pehlivanidis, *Unutulmayan Antalya*, C.I, Atina 1989.

¹⁶ Pîrî Reis, *Kitab-ı Bahriyye*, C.II, (Yay. haz.:Yavuz Senemoğlu), Tercüman, İstanbul 1973, s.276.

Tuncer Baykara'nın *Kız Kulesi (2004)* adlı kitabında Antalya Kız Kulesi olarak bahsettiği kule, Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinden alıntıdır ve Hıdırlık Kulesi'ni anlatmaktadır. Oysaki Baykara yine aynı eserinde resimler bölümüne Hıdırlık Kulesi fotoğrafını değil, bizim yukarıda bahsettiğimiz limanın girişindeki iki kuleden Hıdırlık kulesine yakın olanın, yani sağdaki kulenin 17. yüzyıldaki durumunu gösteren gravürünü Hollandalı gezgin Corneille Le Bruyn'den naklen koymuştur¹⁷. Evliya Çelebi, şimdi Hıdırlık denen yere Kız Kulesi dendiğini belirtir ve tarif eder¹⁸.

Liman iki harap rıhtım ile mahfuz olup bu rıhtımlardan her birinin ucunda bir kule harabesi görülür. Ahmet Rasim, Hıdırlık Kulesinin bulunduğu yere *Kale Burnu* diyor. Büyük sefain bu iki methal burnun haricine ve küçük sefain dâhile demirler. Güney iskelesinin su yüzünde görülen yüksek yapıtlar kalıntısı kadim kalenin duvar kalıntıları olduğu anlaşılıyor¹⁹. Antalya limanına ilişkin gravür, resim ve fotoğraflardan bu iki kuleden yalnızca sağdaki, Hıdırlık kulesine yakın olanı tespit ediyoruz. Bu ikincisi de tartışmalı biçimde 1947 yılının ilk aylarında yıktırılmıştır²⁰.

O halde iskele ağzında arasına zincir gerili olan bu iki kule Adalya padişahının iki kızının yaşadığı söylenen kuleler, Evliya Çelebi'nin Kız Kulesi olarak Hıdırlık Kulesi'nden bahsettiği yer de oğlu için yapılmış bir Oğlan Kulesi olmalıdır.

III. Alanya Kız(ıl) Kulesi

Alanya yarımadasının doğu köşesinde, deniz kenarında kuruludur; Alanya kalesinin hem başı hem de kalbidir. Kalenin inşasında Selçuklu öncesine ait mimari eserlerin döküntü ile Dim deresinin doğusundaki tepelerin eteklerinden getirilmiştir. İbrahim Hakkı Konyalı taşların kesildiği ocakların izlerinin görüldüğü kaydediyor.

Kız Kulesi sekiz yüzlüdür ve alttaki iki katı taştan, diğer katları kırmızı tuğladan yapılmıştır. Alâeddin Keykubad, Alaiyye kalesinin yapımına bu kule ile başlamıştır. Planı, mimarisi ve büyüklüğü itibariyle ortaçağ şehirlerinin müstesna bir eseridir. Kulenin her yüzünde mangallar, gözetleme pencereleri, zift ve haşlama delikleri ile önemli bir savunma noktası vardır. Kulenin yapımında kullanılan taşların kızılımtırak olmasından ve üst kısmının koyu kırmızı tuğla ile yapılmış olmasından ötürü bu meşhur kule sonradan yanlışlıkla *Kızıl Kule* şöhretini almıştır²¹.

Kulenin ve kalenin mimarı Kettanîzâde Eburraha oğlu Halepli Ebu Ali'dir. Yazıtlarından Alâeddin Keykubad tarafından Rebiulahir 623 (Nisan 1226) başında yaptırıldığı anlaşılıyor. Kule asmatatla birlikte beş kattır. Kulenin önünde sonradan *Eğri Kule* denilen ve kalenin deniz kapısı işlevini gören ve denizin içine kadar giren

¹⁷ Baykara, a.g.e., s.179.

¹⁸ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C.IX, (Edt. Sabri Koz), YKY, İstanbul 2002, s.146.

¹⁹ Ahmet Rasim, *Akdeniz Kılavuzu*, s.80-81.

²⁰ Muhammed Güçlü, *Dr. Burhanettin Onat ve Hayatı (1894-1976)*, ATSO, Antalya 2004, s.98-99.

²¹ İbrahim Hakkı Konyalı, *Alanya (Alâiyye)*, İstanbul 1946, s.161-163.

küçük bir kule daha vardır ki, Cemal Keşmir'in Alanya kaymakamlığı sırasında dinamitle yıkılarak yerine halen kullanılan şimdiki rihtım yapılmıştır. İbrahim Hakkı Konyalı, bu kulenin temellerinin rihtımın sonunda ve kuleden Kızıl Kule ile tersane arkasına yol veren dehliz kısmının ayakta olduğunu 1940'lı yıllarda görmüştür²².

Alanya limanına varınca görünüşü ve mimarisi ile ilk bakışta dikkati çeken ve şimdi *Kızıl Kule* olarak bilinen yapının aslında *Kız Kulesi* olması gerektir. Kule, yarımadanın doğu köşesinde, deniz kenarında kuruludur. Alanya kalesinin hem başı hem de kalbidir. Kalenin inşasında kullanılan malzemelerin Selçuklu öncesine ait mimarî eserlerin döküntüsü ile Dim deresinin doğusundaki tepelerin eteklerinden getirilmiş olduğu anlaşılıyor. 1946'da taşların kesildiği ocakların izleri görülüyordu²³.

Asma katıyla birlikte içerde beş katlı olan sekizgen planlı yapının dış cephelerinde gözetleme ve savunma amaçlı bir takım açıklıklar vardır. Bu yapının her bir katının planı farklıdır. Kulenin her yüzünde mazgallar, gözetleme pencereleri, zift ve haşlama delikleri ile önemli bir savunma noktası olduğu anlaşılır.

Mimarisi ve büyüklüğü itibariyle ortaçağların müstesna bir eseri sayılan bu kulede kullanılan taşların kızılım tırak olmasından ve üst kısmının koyu kırmızı tuğla ile yapılmış bulunmasından dolayı kule sonradan *Kızıl Kule* şöhretini almıştır.

Osmanlı denizcisi Pîrî Reis, 16. yüzyılın başlarında gördüğü Alanya kalesini anlatırken, kalenin denizden nişanının üzerindeki yüksek dağlardaki üç kule olduğunu belirtiyor, ancak bu kulelerin adlarını vermiyor. Bizim Kız Kulesi'nin de adını vermiyor, amma kısaca şöyle temas ediyor²⁴: "*Aşağıda, deniz kenarında tuğladan yapılmış büyük bir kule vardır. Kulenin dibinde, kible tarafında baştan ve kıçtan palamar vererek yatılır.*" Alanya kalesini gösteren haritada ise kulenin hemen yanında bir *ayazma* görünür ki, bugün *Kızlar Pınarı*²⁵ denilen yerin burada olması gerektir. Evliya Çelebi, Alaiye bahsinde *deryâda limana nâzır sekiz köşe ve sekiz katlı seyrenğiz* ve hayran olunacak bir yerden, şimdi Kızıl Kule denen yerden, *Kız Kulesi*'nden de bahseder²⁶.

Limana korsanların hâkim olduğu dönemde, Alanya kalesinin Uğrun kapısının altında bulunan Korsanlar mağarası ya da Kızlar yarığına ait şu efsane anlatılır: Eskiden burası korsanların ganimet deposu olarak kullanılmış, üstelik korsanlar kaçırdıkları kızları burada saklarmış. Eskiden mağaranın kale ile irtibatı olduğu, kaçırılan kızların veya alınan ganimetlerin buradan kaleye ulaştırıldığı, ancak zaman içinde bu yolun çöktüğü ve kale ile irtibatın kapandığı rivayet ediliyor.

Kulenin önünde kalenin deniz kapısı işlevini gören ve sonradan *Eğri Kule* denilen bir küçük kule daha vardır ki, bu kule eskiden denizin içine kadar giriyordu.

²² A.g.e., s. 164-167, 176.

²³ A.g.e., s.160.

²⁴ *Kitâb-ı Bahriyye*, (Yay. Haz.: Y. Senemoğlu), C.II, Tercüman, İstanbul 1973, s. 272.

²⁵ Kızlar Pınarı efsanesi için bkz: Saim Sakaoglu, *101 Anadolu Efsanesi*, İstanbul 1976, s.142-143.

²⁶ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C.IX, s. 152.

İşte Şimdi ne yazık ki yerinde olmayan bu kulenin *Oğlan Kulesi* olması m¼mk¼nd¼r. Cemal Keşmir'in Alanya kaymakamlığı zamanında dinamitle yıkılarak yerine rıhtım yapılan bu kulenin temellerini rıhtımın sonunda görm¼Ő olan İ. H. Konyalı, kuleden Kızıl Kuleye ve tersane arkasına giden dehliz kısmının ayakta olduğunu görm¼Őt¼r.

IV. Selinti Kızlar Hisarı

Batıdan doğuya doğru bir seyir izlediğimiz Kız(lar)/Oğlan Kuleleri keŐfinden son durağa geldik. Selinti ve çevresine ilişkin ilk detaylı bilgileri, Osmanlı denizcisi Pırı Reis kaydediyor. Pırı Reis, *Kitâb-ı Bahriye* (1521) kitabında *ey¼ demir yeri* dediği Kalatıran (Kaledran) k¼rfezi yakınında *Hando* adında sivri bir dağın bulunduğunu, dağın batısında *bayıra karŐu bir y¼ce yerde* harap bir kale olan *Kızlar Hisarı'nın* batısına gevince *Selindi* suyunun aktığına, bu suyun doğusunun *Karaman*, batısının ise *Sultan Alâaddin Yerleri*, yani *Alâiyye* tarafı olduğunu, suyun ortada sınır olduğunu belirtiyor. Bu suyun batı tarafında deniz üzerine *havâle ada gibi* bir yumru burunun üzerinde *Ahmedce* adında harap bir kale bulunduğunu anlatan Pırı Reis, *top taŐı* misalinde bir yumru burnun üzerine kurulmuŐ olan bu harap kaleye *efrenç taifesinin*, Őekline izafeten *Kastalu Lombarda* dediğini, buradan Alâiyye'nin 20 mil olduğunu yazıyor²⁷. Bu kayıttan da anlaşılıyor ki, Selinti kalesine de bir zamanlar *Kızlar Hisarı* denirmiŐ. Durum b¼yle olunca kalenin etrafında bir oğlan kulesi aramak gerekiyor ki, bunun iwinse Selinti'ye ilişkin tarihî kayıtların²⁸ halkiyat mahsul¼ ile tamamlanması gerekir.

V. Sonuç

Sonuç olarak, efsaneden tarihe, tarihten folklorla T¼rk d¼nyasının k¼lt¼rel ve tarihsel olgusu Kız/Oğlan Kuleleri, Antalya b¼lgesinde de varsıl bir konuma sahiptir. Bu konunun tam anlamıyla k¼lt¼rel bir varlık halinde ortaya konulabilmesi awinndan b¼lgenin sistemli bir folklorik envanterinin wıkarılması gerekmektedir. Durum b¼yle iken, bizim yerel ölçekte yaptığımız araŐtırma sırasında gerek yerel araŐtırmaların eserlerinden gerekse b¼lgenin bilirkiŐisi konumundaki kiŐilerin anlatılarından hareketle bazı önemli tespitlerde bulunduk. Bu tespitler arasında en başta geleni kuŐkusuz Antalya kıyılarının denizden gelmesi muhtemel saldırılara awin bulunması, bunun iwin wşitli önlemler alınması, bu bağlamda söz konusu kulenin ve kulelerin kızların ön plana wıktığı savunma uđraŐısına sahne olmasıdır. Adrasan'da bize anlatılan rivayet bunu teyit ediyor. Adrasan'da durum b¼yle iken, diğer yerlerde buna benzer savunma tertibatı gör¼yoruz, ancak rivayet bulamadık. Bu araŐtırma da bir kez daha göstermiŐtir ki, k¼lt¼rel bakımdan oldukça renkli ve varsıl bir birikime sahip ¼lkemizin en g¼zide yerleri arasında m¼mtaz bir yeri haiz bulunan Antalya Őehrinin toponomik yadigarı da büyük bir erozyona maruz kalmıŐ, âdeta k¼lt¼rel belleğini yitirme konumuna gelmiŐtir. Bu wıkmaz noktada yapmamız gereken iŐlem basittir: YanlıŐları d¼zeltmek, kaldırılanları d¼zenlice yerine koymak.

²⁷ Pırı Reis, *Kitab-ı Bahriye*, C.IV, (Yay. Haz.: E. Z. Ökte), Ankara 1988, s.1599.

²⁸ Bunun iwin bkz: Ali Yıldız, *D¼nden Bug¼ne Gazipaşa Tarihi*, ATSO, Antalya 2008.

VI. Kaynaklar

- Adak, M. -C. Güzelyürek, *Çıralı Adrasan Gezi Rehberi-Olympos*, Güneş, İstanbul 2003.
- Alp, Şebnem, *Hıdırlık Kulesi: Antalya'da Bir Anıt Mezar. Arkeolojisi, Röleve-Restitüsyon Projeleri*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2005.
- Baykara, Tuncer, *Kız Kulesi*, TTK, Ankara 2004.
- Güçlü, M., "Selçuklulardan Cumhuriyete Kumluca (Antalya) Bölgesi", *Türkiyat Araştırmaları*, Sayı.22 (Güz 2007).
- Güçlü, Muhammed, *Dr. Burhanettin Onat ve Hayatı (1894-1976)*, ATSO, Antalya 2004.
- Hasluck, F. W., *Christianity and Islam under the Sultans*, Vol.II, İstanbul 2000.
- İbn Bibi, *El evamirü'l-Ala'ıye Fi'l-umuri'l-Ala'ıye*, C.II, (Çev. M. Öztürk), Ankara 1996.
- Kitâb-ı Bahriyye*, (Yay. Haz.: Y. Senemoğlu), C.II, Tercüman, İstanbul 1973.
- Konyalı, İbrahim Hakkı, *Alanya (Alâiyye)*, İstanbul 1946.
- Koz, Sabri, (Edt), *Evlıya Çelebi Seyahatnamesi*, C.IX, YKY, İstanbul 2002.
- Kömürçüyan, Eremya Çelebi, *XVII. Asırda İstanbul Tarihi*, Eren, İstanbul 1988.
- Önder, Mehmet, *Anadolu Efsaneleri*, TKAE, Ankara 1966.
- Pehlivanidis, Yorgo P., *Unutulmayan Antalya*, C.I, Atina 1989.
- Pîrî Reis, *Kitab-ı Bahriye*, C.IV, (Yay. Haz.: E. Z. Ökte), Ankara 1988.
- , (Yay. Haz.: Yavuz Senemoğlu), C.II, Tercüman, İstanbul 1973.
- Rasim, Ahmet, *Akdeniz Kılavuzu*, 2. Baskı, Deniz Basımevi, İstanbul 1945.
- Sakaoğlu, Saim, *101 Anadolu Efsanesi*, Damla, İstanbul 1976.
- Sertoğlu, Midhat, "Kızkulesi", *Osmanlı Tarih Lûgatı*, Enderun, İstanbul 1986.
- Yıldız, Ali *Dünden Bugüne Gazipaşa Tarihi*, ATSO, Antalya 2008.